

Oponentní posudek disertační práce

Ing.arch. Lukáše Pecky

Brněnská sídliště a jejich urbanistická struktura

1. Aktuálnost tématu

Předložená disertační práce Ing.arch. Lukáše Pecky se obsahově opírá o velmi početné grafické a textové materiály prezentující a hodnotící obytné soubory (městská sídliště) v Brně. Téma práce je bezpochyby aktuální, jeho zpracování je z hlediska teorie i praxe potřebné a přínosné. Hodnocené problémy se dotýkají značného podílu obyvatel města Brna. Jak úvodem konstatuje autor, v brněnských sídlištích postavených různou konstrukční technologií v různých časových etapách žije zhruba 162.000 obyvatel.

Disertační práce zahrnuje hodnotný soubor informací, z nichž je zřejmé, že problémy sídlišť nelze generalizovat, byť zejména ta panelová jsou symbolem sociálního inženýrství socialistické epochy a identifikace jejich nedostatků (nikoliv pozitivního potenciálu) se poměrně jednoduše nabízí. Lze souhlasit s autorem, který za hlavní přínos disertační práce považuje získání komplexního a chybějícího přehledu o brněnských sídlištích z pohledu širšího urbánního kontextu, městotvornosti a obytnosti prostředí. Přehledná prezentace těchto faktorů přispěje k objektivnímu pohledu na celou problematiku a umožní poznat záporné i mnohdy opomíjené kvality bydlení v sídlištích – obytných souborech.

2. Zvolená metoda zpracování

Práce je založena na chronologickém přehledu – pasportu obytných souborů/sídlišť rozdělených do osmi časových období, od období meziválečného až po polistopadové realizace. Specifika jednotlivých období jsou analyzována, jejich popis předchází podrobným rozborům časově příslušných obytných souborů, u nichž jsou sledovány početné parametry zahrnující i důležitá kritéria vypovídající o jejich urbánní atraktivitě. Jedná se např. o vztah k přírodnímu prostředí, autenticitu původního souboru či jedinečnost městského a přírodního prostředí. Důležitý je rovněž rozklad urbanistické struktury v duchu teorie Kevina Lynche. Sledovány jsou i charakteristiky uliční sítě, objektů či kvality architektonického detailu. Informace získané analýzou parametrů a kvalit souboru slouží k formulaci možných architektonických intervencí a rizik. Vzhledem k jedinečným sledovaným sídlištím, jsou takové formulace navzájem odlišné. Analyzované parametry prvorepublikových, socialistických, experimentálních i novodobých sídlišť poskytují zajímavý, komparativní, obsahově hodnotný přehled.

Závěr disertační práce je poměrně strohý. Jeho stručnost je zejména způsobena faktem, že časově komplexní analýza zahrnující brněnské sídliště od období mezi dvěma světovými válkami až po období po roce 1989, neumožňuje jednotnou metodickou bilanci a formulaci obecně, celkově platných závěrů. Sídliště vybudovaná v období socialismu se liší od obytných souborů vystavěných v prvorepublikovém i polistopadovém období. Odlišují se zejména vztahem obyvatel ke společným prostorám a prostranstvím. Volba bydlení v panelových sídlištích nebyla pro mnoho obyvatel volbou zcela dobrovolnou či žádanou, byla naopak mnohdy předurčena společenskými okolnostmi. Proto lze dodnes

u původních sídlištních obyvatel i jejich potomků vysledovat poněkud odtažitý, nezúčastněný vztah ke společným, veřejným prostorám a prostranstvím. Tento fakt snižuje hodnotu rozvojového potenciálu socialistických sídlišť oproti obytným souborům budovaným v demokratických podmínkách.

Metodickou hodnotu disertační práce lze proto spatřovat zejména v jednotlivých, početných analýzách, které mohou být individuálním vodítkem při plánování dalšího rozvoje obytného souboru.

3. Splnění stanovených cílů

Cílem disertační práce bylo v přehledné, chronologické, didakticky účelné formě, prezentovat brněnská sídliště, identifikovat jejich urbanisticko - architektonické charakteristiky a individuální hodnoty. Tyto hodnoty představují rozhodující potenciál pro udržitelný rozvoj sídlišť. Takto definovaný cíl práce byl splněn.

Chronologická kategorizace a hodnocení obytných souborů – sídlišť představuje cenný materiál, který může být využit při plánování a realizaci zásahů nejen v analyzovaných, ale i v nových obytných souborech. Disertační práce by dle mého soudu měla být jako celek publikována.

4. Původní výsledky řešení vědeckého problému

Práce přináší unikátní soubor hodnocení důležitých parametrů brněnských sídlišť. Potřebné údaje jsou doplněny kompoziční analýzou urbanistické struktury a vrcholí bilancí a návrhy potřebných intervenčních opatření. Takto vzniklý, velmi obsáhlý soubor informací považuji za původní, cenný a plnohodnotný výsledek vědeckého, spíše badatelského charakteru.

Je možné zároveň konstatovat, že dosavadní závěry lze dále precizovat. Absentující intervenční opatření např. v případě Nového Lískovce mohou svědčit o jisté bezradnosti a to nejen autora, ale i celé odborné veřejnosti. Intervenční opatření navíc nelze v tomto případě navázat na absentující kompozičními elementy (uzly, významné prvky), jak situaci dokumentuje rozklad urbanistické struktury.

Přitom rozvoj jakéhokoliv obytného souboru (stejně jako jiného problémového místa ve městě) může být podnícen či katalyzován urbanistickými nebo architektonickými, mnohdy nečekanými zásahy, novým rozvojem a transformací veřejných prostranství, novými objekty, funkčním obohacením stávající prostorové struktury (komplexně se problematikou zabývá např. publikace Phillipa Oswalta: *Urban Catalyst/The Power of Temporary Use*). V případě panelových sídlišť je podmínkou jejich zdravého rozvoje také podpora a aktivizace jejich sociální vitality, která může být dosažena zejména budováním a pěstováním zdravých společenských a sousedských vztahů.

5. Význam práce pro rozvoj vědního oboru a praxi

Předložená disertační práce je významná pro rozvoj teorie i praxe. Může být užitečná pro odborníky z oblasti městského managementu, pro praktikující architekty, urbanisty a v neposlední řadě i pro studenty a učitele škol zabývajících se výukou architektury a urbanismu. Poskytuje řadu informací poprvé prezentovaných v ucelené, přehledné podobě. Informace a údaje jsou díky své komplexnosti užitečné pro formulaci akademických i praktických zadání týkajících se dalšího rozvoje konkrétního obytného souboru.

6. Formální úprava

Disertační práce o rozsahu 238 stran odpovídá formálním předpisům a zvyklostem, je to dílo velmi obsáhlé. Řazení témat a kapitol pokládám za logické a účelné, text je srozumitelný a přehledný. Obsahově hodnotné obrazové přílohy jsou čitelné a názorné.

7. Závěr

Disertační práci Ing.arch. Lukáše Pecky hodnotím jako obsahově hodnotný, ucelený materiál, který díky svým dílčím analýzám a vyhodnocením umožní lépe, precizně formulovat rozvojové možnosti konkrétních brněnských sídlišť. Perspektiva, či udržitelnost jejich rozvoje může být nicméně díky odlišným podmínkám a době vzniku rozdílná. Domnívá se autor, že panelová sídliště jsou dlouhodobě udržitelná? Bude bydlení v nich za desítky let stejně žádané, jako v soudobých obytných souborech? Nehrozí zde vznik ghett? Lze formulovat urbanistické či architektonické intervence, které riziko vzniku ghett eliminují? Tyto otázky by měly být autorem zodpovězeny při obhajobě.

Úplným závěrem konstatuji, že disertační práci doporučuji k obhajobě.

V Brně dne 12.12.2013

doc.Ing.arch. Maxmilian Wittmann, Ph.D.